

Руденко М. М.,кандидат юридичних наук, доцент
Київського університету інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»

СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ МВС УКРАЇНИ

Анотація. В статті з'ясовано сутність адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності МВС України на сучасному етапі розвитку вітчизняного суспільства. Актуалізовано, що сутністю забезпечення організації та діяльності МВС України є правова необхідність створення належних умов для існування та виконання своїх виконавчих функцій центральним органом виконавчої влади, що забезпечує громадський порядок та спокій громадян, безпеку для бізнесу, правовий порядок в державі. Це МВС України здійснює з метою охорони прав і свобод людини, забезпечення інтересу суспільства. Вагому частину адміністративної діяльності аналізованого центрального органу виконавчої влади припадає на державну підтримку приватних осіб, у надзвичайних та інших не сприятливих ситуаціях, коли чесноти осіб, забезпечити за рахунок приватної ініціативи не можливо чи не доцільно. Зроблено висновок, що існування та діяльність МВС України є необхідною та справедливою, як для громадян так і для держави. Адміністративна діяльність МВС України глибоко і нерозривно пов'язана чисельними вертикальними і горизонтальними зв'язками з іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами громадянського суспільства. Сутністю адміністративно-правового забезпечення діяльності МВС України є правове, організаційно-правове та організаційне постачання підрозділам та співробітникам МВС всього необхідного для належного виконання своїх виконавчих функцій, щодо публічного забезпечення прав і свобод та законних громадян, створення умов для ефективного функціонування органів внутрішніх справ, їх посадових (службових осіб). Це здійснюється в процесі виконання правотворчої, правозастосовної, адміністративно-сервісної, правоохоронної, внутрішньо-організаційної та соціально-фінансової роботи.

Ключові слова: адміністративна діяльність, виконавча функція, внутрішня складова, зміст, органи внутрішніх справ, правоохоронний орган, сутність, центральний орган виконавчої влади.

Rudenko M. M. The essence of administrative and legal support for the organization and activities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

Abstract. The article clarifies the essence of administrative and legal support for the organization and activities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine at the current stage of the development of national society. It has been updated that the essence of ensuring the organization and activity of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine is the legal necessity of creating proper conditions for the existence and performance of executive functions by the central executive body, which ensures public order and peace of citizens, security for business, and legal order in the state. This is done by the Ministry of Internal Affairs of Ukraine for the purpose of protecting human rights and freedoms, ensuring the public interest. A significant part of the administrative activity of the analyzed central body of executive power falls on state support of private individuals, in emergency and other unfavorable situations, when the virtues of individuals must be ensured at the expense of private initiative not possible or not advisable. It was concluded that the existence and activity of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine is necessary and fair, both for citizens and for the state. The administrative activity of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine is deeply and inextricably linked by numerous vertical and horizontal ties with other executive power bodies, local self-government bodies and civil society subjects. The essence of the administrative and legal support of the activity of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine is the legal, organizational, legal and organizational supply to units and employees of the Ministry of Internal Affairs of everything necessary for the proper performance of their executive functions, regarding the public provision of rights and freedoms and legal citizens, the creation of conditions for the effective functioning of internal affairs bodies, their officials (officials). This is done in the process of law-making, law-enforcement, administrative-service, law-enforcement, intra-organizational and social-financial work.

Key words: administrative activity, central body of executive power, content, essence, executive function, internal component, law enforcement agency, the Internal Affairs.

Актуальність дослідження. Важко знайти системі гуманітарних цінностей більш вагому складову ніж забезпечення правопорядку, прав і свобод громадян, в першу чергу права та життя і здоров'я. Більшу частину здійснення яких публічно покладається на органи внутрішніх справ, які як правило в суверенних державах оформлюються у відповідне міністерство, у статусу одного з найбільш вагомих центральних органів виконавчої влади. В Україні таку функцію покладено на Міністерство внутрішніх справ України (МВС України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України [1].

Будь яке соціальне чи природниче явище характеризується філософськими категоріями змісту і форми. Перша визначає зовнішні, а друга внутрішні глибинні чинники аналізованих явищ. В контексті адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності МВС України має складу юридичну природу, особливої уваги потребує аналіз категорії сутності. Адже, громадяни на наукова спільнота постійно стикаючись з зовнішнім виявом (діяльність) посадових осіб (службових) осіб органів внутрішніх справ мають розуміти внутрішні чинники явища, які й проводять до певних зовнішньо виражених діянь. Це з однієї сторони дає можливість прогнозувати діяльність підрозділів та посадових осіб органів внутрішніх справ, з іншою стає потужним чинником забезпечення дотримання фундаментального принципу правової системи України – принципу верховенства права.

Отже, актуальність нашої статті полягає в тому що в ній буде розкрито сутність адміністративно-правового забезпечення організації і діяльності МВС України, яка в умовах сьогодення знаходиться в стадії трансформації.

Огляд останніх досліджень і публікацій. До проблеми адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності МВС України звертались вчені правники О. Бандурка, В. Басс, С. Берлач, І. Бойко, В. Галуцько, П. Діхтієвський, Р. Ієрінг, Я Кондратьєв, С. Константінов, М. М. Корнієнко, Д. Лазарєв, О. Марченко, Є. Мойсеєв, В. Олєфір, І. Підберезних, Ю. Римаренко, С. Стеценко та ін. Проте, безпосередньо суспільні

відносини сфери предмету нашої роботи вони не аналізували. Їх наукові пошуки були зосереджені на більш загальних, спеціальних чи суміжних викликах.

Виклад основних положень. Усі складні суспільні та природничі явища характеризуються сутністю на змістом. Адже, на всіх етапах свого історичного буття людина прагнула осмислити, зрозуміти, досягнути саму себе, світ навколо себе, себе у світі й світ у собі. У цьому аспекті не є винятком і світ права. Людство здавна цікавлять природа й сутність людських взаємовідносин, норм, правил, які визначають їх особливості. Предметом людського осмислення завжди були правові ідеали «рівності», «свободи» і «справедливості», зміст яких проливає світло на специфіку природи права, його онтологічні засади, цінності та значимість у житті людини і суспільства [2].

Згідно з словником української мови сутність – це найголовніше, основне, істотне в кому-, чому-небудь. У філософії – головне, визначальне в предметі, що зумовлене глибинними зв'язками й тенденціями розвитку і пізнається на рівні теоретичного мислення [3]. Звертаючись до філософії права, треба підкреслити, що вона розглядає позитивне право з боку його розумності, справедливості, істинності, цінності тощо, але для цього потрібно вийти за його межі. По суті філософія права займається пошуком істини про право. А основним, визначальним для цих пошуків стають такі питання: що являє собою право як спосіб людського буття, у чому його цінність і значущість для суспільства в цілому і для кожної людини зокрема? Філософія права навіртає мислення юриста до ясності й організованості, вона є своєрідним світоглядним орієнтиром для розуміння конкретних законів та усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими правовими системами та закономірностями суспільного розвитку. В цілому філософія права має дати відповідь на питання: в чому полягає сутність і смисл права, коли і як воно виникає, існує воно одвічно і незмінно, чи розвивається, а отже, як воно розвивається, в якому напрямку, як поняття «право» співвідноситься з іншими поняттями, в чому полягає його значимість

і цінність у житті як окремої людини, так і цілого суспільства? [4]

Виходячи з таких засад ми маємо знайти у цій статті відповідь на питання: що є найголовнішим, істотним в існуванні МВС України?; глибинні зв'язки й тенденції притаманні розвитку МВС України?; у чому полягає цінність для громадян та громадянського суспільства МВС України в цілому, та його забезпечення зокрема?; чи є усе вище зазначене розумним і справедливим?

В попередніх працях нами було доведено, що загальним змістом адміністративно-правового забезпечення діяльності МВС України є публічне забезпечення прав і свобод громадян, програмна та правотворча діяльність, надання спеціальних адміністративних послуг, забезпечення техногенної, дорожньої та міграційної безпеки, спеціальна освітня діяльність, здійснення соціального захисту працівників, внутрішні організаційна діяльність, ветеранів, вшанування пам'яті загиблих героїв, піклування про сім'ї загиблих і поранених. Носять певні елементи адміністративно-правового забезпечення такі види діяльності МВС України як, організація забезпечення бойової роботи в системі та вибухозахистна діяльність. Не відноситься міжнародна діяльність МВС України [5].

Вагому відповідь на питання: що є найголовнішим, істотним в існуванні МВС України, дають спеціальні закони України, які врегулюють суспільні відносини організації і діяльності відокремлених підрозділів МВС України. Так, в Законі України «Про національну поліцію» визначено, що 1. Національна поліція України (поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [6]. Національна

гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій [7]. На Державну прикордонну службу України покладаються завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її прилеглий зоні та виключній (морській) економічній зоні [8]. Основними завданнями сил цивільного захисту є: проведення робіт та вжиття заходів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям, захисту населення і територій від них; проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт; гасіння пожеж; ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій; проведення піротехнічних робіт, пов'язаних із знешкодженням вибухонебезпечних предметів; проведення робіт щодо життєзабезпечення постраждалих [9].

Отже, згідно з діючими спеціальними законами України головним завданням МВС України є служіння народу України (забезпечення охорони прав і свобод людини), забезпечення інтересу суспільства та підтримка приватних осіб, у надзвичайних ситуаціях.

Ст. 116 Конституції України визначила, що Кабінет Міністрів України забезпечує державний суверенітет України, здійснення *внутрішньої політики* держави (підкреслено нами. М.Р.), виконання Конституції і законів України, актів Президента України [10]. Відповідно звернемось до профільного підзаконного нормативно-правового акту, який встановлює адміністративно-правовий статус МВС України. Згідно з яким МВС України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується

Кабінетом Міністрів України. МВС є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах: забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг; захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні; цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності; міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [1].

Тим самим, треба зробити висновок, що найголовнішим, істотним для існування МВС України є служіння народу України шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, надання поліцейських послуг, захист державного кордону, цивільний захист населення та протидія нелегальній міграції.

Такі вітчизняні підходи корелюються з Західною практикою, наприклад, федеральне міністерство внутрішніх справ ФРН охоплює широкий спектр завдань і заходів, починаючи від цивільного захисту, безпеки, інтеграції. Це багато сфер діяльності, які показують, що внутрішня політика стосується всіх сфер життя суспільства [12].

Даючи відповідь щодо глибинних зв'язків й тенденцій, які притаманні розвитку МВС України треба підкреслити що Міністерство внутрішніх справ та його підрозділи є глибоко інтегрованими в систему органів виконавчої влади. Вони здійснюють тісну взаємодію з суб'єктами місцевого самоврядування та суб'єктами громадянського суспільства. Так Міністр внутрішніх справ є членом Кабінету Міністрів України та членом Ради національної безпеки та оборони України. Керівники

поліції забезпечують у випадках, передбачених законодавством, захист державних і власних інтересів в органах державної влади та органах місцевого самоврядування [1].

У чому полягає цінність для громадян та громадянського суспільства МВС України в цілому, та його забезпечення зокрема. Звернемось до емпіричного матеріалу. Загальноукраїнські соціологічні дослідження щодо довіри до інститутів суспільства доводять, що серед державних та суспільних інститутів найчастіше довіра висловлюється до Збройних Сил України (їм довіряють 96 % опитаних), волонтерських організацій (88 %), добровольчих загонів (87 %), Національної гвардії України (86 %), Державної служби з надзвичайних ситуацій (85 %), Національної поліції (71,5 %), Уряду України (50 %). Серед політиків та громадських діячів, рівень довіри до яких оцінювався під час цього дослідження, найчастіше респондентами висловлювалася довіра до В. Зеленського (85 %), С. Притули (65 %), Д. Шмигала (52 %). Молодому Міністру внутрішніх справ України довіряють І. Клименку 27 % респондентів [13].

Отже, взявши за основу таку соціальну оцінку діяльності відокремлених підрозділів МВС України, хочемо підкреслити, що дійсно та реально МВС України є цінністю для народу України. Адже, Національної гвардії України довіряють 86 %, Державної служби з надзвичайних ситуацій 85 %, а Національної поліції 71,5 % громадян України, а молодий Міністр внутрішніх справ України І. Клименко вже дійсно став політиком з рівнем довіри суспільства у 27 %.

Формуючи відповідь на питання чи є існування МВС України розумним і справедливим. На наш погляд, не виникає сумніву. Адже внутрішня безпека України є своєрідною характеристикою і необхідною умовою життєдіяльності людини, суспільства, держави та її інститутів, а забезпечення цієї безпеки має розглядатися як невіддільна частина державної політики, тобто як одна з найбільш важливих функцій діяльності держави та один з основних напрямів діяльності її правоохоронних органів, який ґрунтується на загальних принципах, методах та формах управління внутрішньої безпеки держави [14].

Отже, сутністю існування МВС України в правовій матерії суспільства, держави та права є те що воно виконує провідну головну внутрішню функції держави забезпечує належний правопорядок, служить народу України шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, забезпечення інтересу суспільства та здійснює підтримку приватних осіб, у надзвичайних ситуаціях. Воно глибоко і нерозривно пов'язані глибинними зв'язками й тенденціями з іншими органами виконавчої влади, суб'єктами місцевого самоврядування та громадянського суспільства. В цілому користується підтримкою народу України. Її діяльність є необхідною та справедливою.

В інших наукових працях нами було доведено, що змістом адміністративно-правове забезпечення організації МВС України пронизує всю публічно-правову матерію органів внутрішніх справ і в повному об'ємі розповсюджується як безпосередньо на саме Міністерство так і на його відокремлені підрозділи. Що характеризується особливістю побудови структури та адміністративно-правового статусу усіх колективних та індивідуальних суб'єктів публічної адміністрації, які приймають участь у публічному забезпеченні правопорядку в Україні. Адміністративно-правове забезпечення діяльності МВС України є головним чинником що створює умови для ефективного функціонування органів внутрішніх справ, їх посадових (службових осіб) з метою виконання завдань що стоять перед ними (в чергу публічного забезпечення прав і свобод

громадян та публічного правопорядку) що здійснюється в процесі виконання правотворчої, правозастосовної, адміністративно-сервісної, правоохоронної, внутрішньо-організаційної та соціально-фінансової роботи [5].

Висновки. Отже, сутністю забезпечення організації та діяльності МВС України є правова необхідність створення належних умов існування та виконання своїх виконавчих функцій центральним органом виконавчої влади, що забезпечує громадський порядок та спокій для громадян, безпеку для бізнесу, правовий порядок держави шляхом охорони прав і свобод людини, забезпечення інтересу суспільства та здійснює підтримку приватних осіб, у надзвичайних ситуаціях. Існування та діяльність МВС України є необхідною та справедливою, воно глибоко і нерозривно пов'язані зв'язками з іншими органами виконавчої влади.

Сутністю адміністративно-правового забезпечення діяльності МВС України є правове, організаційно-правове та організаційне постачання підрозділам та співробітникам МВС всього необхідного для належного виконання своїх виконавчих функцій, що публічного забезпечення прав і свобод та законних громадян, створення умов для ефективного функціонування органів внутрішніх справ, їх посадових (службових осіб) в процесі виконання правотворчої, правозастосовної, адміністративно-сервісної, правоохоронної, внутрішньо-організаційної та соціально-фінансової роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Положення про Міністерство внутрішніх справ України. Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text>
2. Основи філософії права. *Національна академія внутрішніх справ*. 2022. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/filosofia-30012017/lection/lec8.html>
3. Сутність. Словник української мови : в 11 томах. Том 9. 1978. С. 860. URL: <http://sum.in.ua/s/sutj>
4. Марченко О.В. *Філософія права*. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ : конспект лекцій. 2016. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/0912/12.1.pdf>
5. Руденко М. Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності МВС України. *Науково-практичний юридичний журнал «Право та юстиція»*. 2023. № 1–2 (22–23). С. 145–161.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
7. Про Національну гвардію України : Закон України від 13 березня 2014 р. № 876-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 17. Ст. 594.
8. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3 квітня 2003 р. № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.

9. Кодекс цивільного захисту України. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 34–35. Ст. 458.
10. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
11. The Federal Ministry. Federal Ministry of the Interior and Community. 2023. URL: <https://www.bmi.bund.de/EN/ministry/ministry-node.html>
12. Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#Text>
13. Оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади, довіра до соціальних інститутів (лютий–березень 2023 р.). Разумков Центр. 2023. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-liutyi-berezen-2023r>
14. Бойко І. Правове регулювання діяльності органів внутрішніх справ у сфері забезпечення внутрішньої безпеки України. *Адміністративне право і процес*. 2020. № 9. С. 105–113. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/9/20.pdf>